

THÔNG điệp NỮ QUYỀN TRONG PHIM PHONG HẬU**Nguyễn Hữu Hoàng Thi**Khoa Quan hệ Quốc tế - Truyền thông, Trường Đại học Ngoại ngữ - Tin học TP.HCM
thinhhh@huflit.edu.vn

TÓM TẮT - Chủ nghĩa nữ quyền tại Hàn Quốc, đặc biệt sau phong trào #MeToo, vẫn là một chủ đề gây tranh cãi sâu sắc. Ngành công nghiệp phim ảnh Hàn Quốc, đặc biệt là phim truyền hình, đã tạo ra nhiều tác phẩm nhằm lên tiếng cho phong trào nữ quyền, góp phần xóa bỏ định kiến và khẳng định vai trò của phụ nữ. Bài viết này phân tích các thông điệp nữ quyền trong bộ phim Phong hậu (Queenmaker, 2023) bằng phương pháp phân tích nội dung theo ngữ cảnh. Kết quả nghiên cứu cho thấy bộ phim truyền tải ba thông điệp chính: (1) thách thức định kiến về nam tính và nữ tính lý tưởng, (2) cân bằng giữa công việc và gia đình, và (3) chấp nhận sự đa dạng trong đặc điểm của phụ nữ. Bằng cách khắc họa hình tượng phụ nữ mạnh mẽ, đoàn kết và chủ động trên chính trường, Phong hậu góp phần mở rộng diễn ngôn nữ quyền trong phim truyền hình Hàn Quốc đương đại.

Từ khóa— K-drama, Phong hậu, nữ quyền

I. GIỚI THIỆU

Phong trào nữ quyền tại Hàn Quốc gắn liền với phong trào dân tộc và dân chủ. Từ những năm 1910–1920 cùng lúc với giai đoạn giải phóng quốc gia khỏi nền cai trị của Nhật Bản. Đồng hành cùng với những nỗ lực cải cách pháp luật về gia đình trong những năm 1970, giai đoạn 1980, phong trào nữ quyền nổi lên mạnh mẽ cùng với phong trào xã hội chủ nghĩa, dân chủ và dân tộc chủ nghĩa Minjung. Đây là giai đoạn đất nước Hàn Quốc tăng trưởng mạnh về kinh tế và công nghiệp hóa. Dưới chế độ quân sự độc tài Chun Doo-Hwan (1980 đến 1986), phong trào nữ quyền yếu đi nhưng đã phục hồi nhanh chóng vào những năm 1987 sau quá trình dân chủ hóa toàn diện. Thập kỷ 1990, phong trào nữ quyền chứng kiến sự phát triển mạnh mẽ của các nhóm tập trung vào các vấn đề về giới như luật gia đình, bình đẳng và bạo lực tình dục [1]. Đến tháng 4 năm 2019, luật phá thai được thay đổi sau 66 năm từ ngày ban hành [2]. Tuy có sự phát triển, nhưng nhìn chung phong trào nữ quyền ở Hàn Quốc đang chứng kiến sự tụt hậu so với phương Tây và Nhật Bản [3], [4]. Có thể thấy, Hàn Quốc có một khả năng tiêu thụ chậm khoảng vài thập kỷ với những gì đến từ phương Tây như chủ nghĩa nữ quyền, nhạc pop và thể dục.

Phong trào nữ quyền trong phim ảnh ở Hàn Quốc gắn với hiện đại hóa phương Tây và chủ nghĩa tân tự do toàn cầu (global Neo-liberalism). Chính sách tân tự do giải thích cho sự phát triển của Hàn lưu bằng việc phát huy vai trò của doanh nghiệp và cơ hội thị trường [5]. Dễ thấy, các sản phẩm phim ảnh Hàn Quốc có một lợi thế cạnh tranh vượt trội về kịch bản, diễn viên, kỹ thuật dựng phim. Hơn thế nữa, các thể loại phim ở Hàn Quốc lại được sự hỗ trợ rất lớn từ chính phủ [6]. Bắt đầu từ khu vực Đông Á (1995-2005). Hallyu đã trở thành một cơn sốt văn hóa toàn cầu, kéo dài hơn 17 năm từ Hallyu 2.0 đến nay là Hallyu 4.0, và chưa có dấu hiệu hạ nhiệt. Jun nhấn mạnh về mục tiêu của chính phủ Hàn Quốc đó là khiến cho những người không phải là người Hàn ít nhất 01 tháng 01 lần phải ăn món ăn Hàn Quốc và xem một bộ phim Hàn Quốc, từ đó có thể tăng sự tiêu thụ của các sản phẩm Hàn lưu khác [5]. Như vậy, có thể kết luận, song song với sự phát triển của Hàn Quốc đương đại cùng với các dấu hiệu của sự phát triển tân tự do, có thể dự đoán chủ nghĩa nữ quyền sẽ được phát triển mạnh mẽ trong làn sóng Hàn lưu thứ 4, đặc biệt là phim ảnh.

Thực tế, ở Hàn Quốc, danh từ “nữ quyền” mang ý nghĩa tiêu cực. Nhiều người phụ nữ cảm thấy lo lắng khi tự nhận mình là nhà hoạt động nữ quyền [6]. Trong bối cảnh văn hóa Hàn Quốc, đây thực sự là một thuật ngữ gây nhiều tranh cãi, các nghiên cứu hiện nay chỉ dừng lại ở việc đề cập đến sự xuất hiện dần của các xu hướng nữ quyền trong phim điện ảnh, truyền hình Hàn Quốc chứ chưa dừng lại ở một sự phân tích cụ thể cho tác phẩm nào [6]. Chưa dừng lại ở đó, nữ quyền trên phim ảnh Hàn Quốc ngày nay phải đối mặt với các chiều dư luận về việc sử dụng nữ quyền như một hình thức để thu hút khán giả chứ không thực sự quan tâm đến quyền lợi, quyền bình đẳng của người phụ nữ cũng như việc phác họa nên hình ảnh cung đấu, mưu mô của những nhân vật nữ chính trong phim cũng khiến cho giá trị của nữ quyền bị mất đi trên phim truyền hình Hàn Quốc.

Phong trào #MeToo đã làm rung chuyển Hàn Quốc kể từ năm 2018, khởi đầu từ lời khai của công tố viên Seo Ji-hyun về hành vi quấy rối tình dục của một cựu quan chức Bộ Tư pháp. Sự kiện này đã thúc đẩy hàng trăm phụ nữ Hàn Quốc công khai tố cáo những hành vi lạm dụng từ các nhân vật quyền lực, đồng thời lan tỏa mạnh mẽ trên mạng xã hội với các hashtag như #WithYou nhằm bày tỏ sự đoàn kết với nạn nhân [7].

Tại Hàn Quốc, #MeToo đặc biệt gây chấn động trong ngành công nghiệp giải trí, với các vụ bê bối liên quan đến đạo diễn Kim Ki Duk và nam ca sĩ Jung Joon Young. Trước sức ép của phong trào, chính phủ và các tổ chức đã triển khai nhiều biện pháp nhằm cải thiện môi trường làm việc, bao gồm việc tăng ngân sách cho Trung tâm Môi trường công bằng và thành lập Trung tâm Bình đẳng giới trong ngành điện ảnh.

Bên cạnh những thách thức, phong trào cũng góp phần thay đổi cục diện ngành công nghiệp sáng tạo, khi số lượng nữ đạo diễn, nhà sản xuất và biên kịch ngày càng gia tăng. Tuy nhiên, sự mất cân bằng giới tính và rào cản trong đầu tư vẫn là những vấn đề cần giải quyết để đảm bảo quyền bình đẳng và an toàn cho phụ nữ trong lĩnh vực này.

Mục đích nghiên cứu của bài viết này là phân tích thông điệp nữ quyền được truyền tải trong bộ phim Phong hậu (2023). Cụ thể, bài viết nhằm xác định nội dung chính của thông điệp nữ quyền trong phim và cách thức bộ phim thể hiện những thông điệp đó thông qua cốt truyện, nhân vật, hình ảnh và các yếu tố nghệ thuật khác. Thông qua phân tích này, bài viết góp phần làm rõ cách phim ảnh Hàn Quốc khắc họa nữ quyền trong bối cảnh hiện đại. Câu hỏi nghiên cứu cho bài viết này sẽ tập trung vào:

- Thông điệp về nữ quyền được truyền thông chính trong bộ phim Phong hậu là gì?
- Các thông điệp đó được truyền tải như thế nào trong bộ phim?

Phương pháp nghiên cứu áp dụng trong bài viết này là phương pháp nghiên cứu trường hợp kết hợp với phương pháp phân tích nội dung. Thế nhưng, không giống với các phương pháp phân tích nội dung phim truyền hình khác, bài viết này sẽ phân tích nội dung theo ngữ cảnh - “contextually complex meanings” evident - để tìm ra thông điệp nữ quyền trong phim.

Phong hậu có đầy đủ tính chất của một bộ phim nữ quyền, nên được chọn để trở thành trường hợp tiêu biểu để nghiên cứu về thông điệp nữ quyền trên phim truyền hình Hàn Quốc. Các yếu tố được đem ra xem xét bao gồm: tính phi lý tưởng nam tính và nữ tính; đặc tính tiêu chuẩn kép đặt ra cho người phụ nữ; định kiến của xã hội Hàn Quốc về ngoại hình của nữ chính trên phim. Thông qua phân tích nội dung và phân tích nội dung ngữ cảnh sẽ tìm ra khuynh hướng tư tưởng của bộ phim nhằm đề cao vai trò của người phụ nữ trong gia đình, xã hội, khẳng định giá trị tốt đẹp của người phụ nữ.

Giả thuyết nghiên cứu: Thông điệp về nữ quyền trong phim Phong hậu được thể hiện rõ ràng thông qua tạo hình, tính cách và đặc điểm riêng của những nhân vật nữ.

Tóm lại, thông điệp nữ quyền trong phim sẽ được tìm hiểu thông qua 03 bước:

- Bước 1. Xem toàn bộ 11 tập phim
- Bước 2. Xác định các ngữ cảnh, tình huống và các yếu tố quan trọng. Liên hệ chúng với các cách thể hiện trước đó về nữ quyền trên phim truyền hình. Đặt chúng vào khung lý thuyết để xác định được thông điệp cụ thể.
- Bước 3. Tổng hợp và trình bày các thông điệp đã tìm ra.

II. TỔNG QUAN VỀ THÔNG điệp NỮ QUYỀN TRÊN PHIM TRUYỀN HÌNH HÀN QUỐC TỪ 1995 ĐẾN NAY

Theo tác giả Björn Boman (2022), làn sóng Hàn Quốc được chia thành 04 giai đoạn, bắt đầu từ năm 1995. Trong đó, giai đoạn 1 (1995–2005) là sự khởi đầu của âm nhạc (K-Pop) và phim ảnh (K-Drama) chủ yếu trong khu vực Đông Á; giai đoạn 2 (2006–2014) phim ảnh và âm nhạc Hàn Quốc tiếp tục vươn xa ra quốc tế; giai đoạn 3 (2013–2015) tầm ảnh hưởng của văn hóa đại chúng Hàn Quốc mở rộng sang các lĩnh vực như thời trang, mỹ phẩm, thẩm mỹ trên quy mô toàn cầu; giai đoạn 4 (2016 đến nay) giai đoạn bùng nổ về các thể loại văn hóa đại chúng Hàn Quốc từ âm nhạc, phim ảnh, thời trang đến ẩm thực trên quy mô toàn cầu. Trong 04 giai đoạn phát triển của văn hóa đại chúng Hàn Quốc, phim ảnh đóng một vai trò trụ cột. Phim ảnh xuất hiện từ giai đoạn đầu tiên và thay đổi, hoàn thiện dần theo từng giai đoạn, thời kỳ khác nhau. Thông điệp về nữ quyền trong phim Hàn cũng thay đổi theo từng thời kỳ.

Hàn Quốc là xã hội gia trưởng, văn hóa đại chúng đã phát triển ở làn sóng thứ 4 và tiếp nhận nhiều ảnh hưởng từ phương Tây, Nhật Bản. Thế nhưng, định nghĩa chính xác về nữ quyền trong xã hội và văn hóa Hàn Quốc vẫn còn rất mơ hồ. Định nghĩa về nữ quyền trên phim truyền hình Hàn Quốc cũng thay đổi theo nhận thức xã hội đương thời. Ví dụ, trong phim Trời sinh một cặp (1994) thời điểm được coi là qua thời xuân thì của phụ nữ là 26, còn trong phim Tên tôi là Kim Sam Soon (2005), độ tuổi đó được cộng thêm 3, tức là 29 tuổi.

Hàn Quốc luôn là một quốc gia gặp rào cản với các vấn đề về bình đẳng giới, định kiến lỗi thời, nạn phân biệt đối xử nơi công sở. Trong thực tế, chủ đề về nữ quyền là một chủ đề nhận nhiều luồng dư luận trái chiều ở xứ sở kim chi. Trong nhiệm vụ của mình, ngành phim ảnh Hàn Quốc đã có nhiều nỗ lực để sản xuất các bộ phim có thông điệp ủng hộ nữ quyền, bình đẳng giới nhằm thay đổi định kiến của xã hội và đề cao vai trò của người phụ nữ.

Thông điệp nữ quyền trong phim truyền hình Hàn Quốc thay đổi theo 03 giai đoạn: thông điệp không tôn vinh nữ chính, thông điệp nữ quyền theo phong cách lệ thuộc và thông điệp nữ quyền tự chủ.

Giai đoạn 1995-2005, khán giả phim truyền hình Hàn Quốc chứng kiến thông điệp nữ quyền đẫm nước mắt với chủ nghĩa phân biệt giới tính, và những cảnh bạo lực gia đình trên truyền hình Hàn Quốc. Đơn cử bộ phim bộ phim truyền hình dài nhất của đất nước này như "Country Diaries" được phát sóng từ năm 1980 đến năm 2002 và có cảnh các nhân vật nữ bị chồng đánh đập. Thậm chí bộ phim lấy nước mắt của rất nhiều khán giả Châu Á, và cũng là tiền đề để phim truyền hình Hàn Quốc tiếp cận khán giả đại chúng quốc tế là bộ phim Trái tim mùa thu (2000) cũng có phác họa sai khác về nữ quyền khi những kịch tính, những màn gây hấn từ tình huống phim được dựng lên với mục đích là để người xem cười nhạo hoặc bị thu hút bởi "tuyến nhân vật nữ chính". Đây là giai đoạn, thông điệp nữ quyền trên truyền hình Hàn Quốc vẫn còn khá mơ hồ, chưa thể hiện được tinh thần cụ thể. Mô típ nhân vật cũng bị ảnh hưởng bởi nền văn hóa nho giáo và tính gia trưởng của xã hội.

Đến giai đoạn 2006-2014, nữ quyền trong phim truyền hình Hàn Quốc được thể hiện phổ biến với tuyến nhân vật phụ nữ nghèo với đàn ông giàu có với thông điệp chính "gặp gỡ và kết hôn với một người đàn ông giàu có là hạnh phúc". Tiêu biểu là các bộ phim như: Tên tôi là Kim Sam Soon (2005), Tiệm cà phê hoàng tử (2007) và Vườn sao băng (2009). Giai đoạn này có thể tạm gọi là giai đoạn nữ quyền theo phong cách Lọ Lem, tất cả ước mơ, định vị số phận của người phụ nữ đều được quyết định bởi người đàn ông giàu có.

Từ 2016 đến nay, thông điệp về nữ quyền trên phim truyền hình Hàn Quốc đã thay đổi nhanh chóng nhất là trong việc các nhân vật nữ có quyền kiểm soát cuộc sống của họ. Đó là quyền có thể làm bất cứ điều gì ngay cả các hành vi tiêu cực như dối trá, gian lận và tranh giành quyền lực. Chứ không còn chỉ ủy mị hay Lọ Lem. Sự thay đổi đó đến từ một cuốn sách viết về nhân vật chính là bà nội trợ bình thường, chiến đấu với chứng trầm cảm, phân biệt giới tính và bất bình đẳng - Kim Ji Young, 1982. Cuốn tiểu thuyết về nữ quyền bán chạy nhất này sau đó được chuyển thể thành phim và cũng trở nên sốt sắng. Thông qua sự thành công đó đã chứng minh được sự quan trọng của phụ nữ với truyền thông. Đơn cử trong năm 2019, Bộ phim Khi hoa trà nở đã xuất sắc chiếm lấy trái tim khán giả bởi sự mạnh mẽ, độc lập của bà mẹ đơn thân dù phải sống cảnh nuôi con một mình và chịu sự dèm pha, kì thị của những người xung quanh như bà mẹ này chưa bao giờ để những lời dèm pha đó hạ thấp giá trị của mình, mà chỉ cặm cụi làm việc để nuôi dạy con trai trở thành một người tử tế. Hay như trong phim Chuyện tình bác sĩ (2016) kể về cô nàng bác sĩ độc lập, tài giỏi mặc cho quá khứ bị cha mẹ ruột bỏ bê, xem chút nữa thì làm đường lờ lỉ nhưng sau đó đã trở thành bác sĩ tài ba và có được cuộc sống hạnh phúc. Hay như trong phim Chị đẹp mua cơm ngon cho tôi (2018), nữ chính đã can đảm bày tỏ tình yêu của mình, đấu tranh với chênh lệch tuổi tác. Phim cũng đồng thời khéo léo lồng ghép nạn quấy rối tình dục nơi công sở và cách nữ chính giải quyết nó.

Không chỉ dừng lại ở chất lượng phim, số lượng nhân vật chính là phụ nữ trên phim truyền hình Hàn Quốc cũng liên tục tăng lên. Vào năm 2021, số lượng nữ diễn viên chính của nhà đài KBS - kênh truyền hình quốc gia Hàn Quốc - là 53%. Các nhà đài khác ở khoảng 40% nhân vật nữ chính trên phim. Đó chính là một dấu hiệu đáng mừng về việc phụ nữ ngày càng có sức hút đồng thời người phụ nữ - diễn viên nữ - cũng được trao quyền để truyền tải đi thông điệp về nữ quyền và bình đẳng giới một cách trực tiếp.

Phụ nữ không chỉ đảm nhiệm nhiều loại vai mà còn được miêu tả ở những vị trí quyền lực hơn. Đảm nhiệm nhiều vị trí khác nhau trong xã hội, kể cả những công việc mà trong xã hội Hàn Quốc nghĩ đó dành cho nam giới như chính trị. Các tuyến nhân vật phụ nữ đảm nhiệm từ nữ ngư dân giàu có (Nơi đảo xanh (2022)), nữ hoàng thông thái (Dưới bóng trung điện (2022)) đến nhà báo ngoan cường (Những người phụ nữ nhỏ bé (2022)) hay luật sư tài năng (Phong hậu (2023))

Có thể thấy, thông điệp về nữ quyền trên phim truyền hình Hàn Quốc đang phát triển theo hướng tích cực. Thế nhưng, có những yếu tố nữ quyền chưa được khai thác đúng nghĩa. Nữ quyền không hề và chưa bao giờ có nghĩa là nâng cao phụ nữ, hạ thấp nam giới, hay phụ nữ mạnh mẽ là phải ma mãnh, quỷ quyệt. Trong phim truyền hình Hàn Quốc trong thời gian gần đây, thông điệp gửi đến khán giả đó là phụ nữ thường độc ác và thích đấu đá nhau. Đó chính là kết quả của các bộ phim Lâu đài tham vọng (2018), Quý cô ưu tú (2017), Gia đình đức hạnh (2019), Thế giới hôn nhân (2020), Sở hữu (2021) và Cuộc chiến thượng lưu (2020). Các bộ phim đều hướng đến khẳng định sự mạnh mẽ, sắc sảo và vượt trội của phái nữ so với phái nam và thông điệp về giá trị độc tôn của người phụ nữ, sự mạnh mẽ không lệ thuộc vào đàn ông. Các phim được nêu đều xoay quanh các cuộc đấu đá cực căng của những người phụ nữ. Chính vì những màn đấu đá không hồi kết dẫn đến sức hấp dẫn cho bộ phim cũng như khiến cho hình ảnh người phụ nữ biến tướng, dần trở nên xấu xí, có phần cực đoan khi họ chỉ xem những người đàn ông xung quanh mình như bàn đạp để lợi dụng và hạ thấp cánh mày râu.

III. THÔNG ĐIỆP NỮ QUYỀN TRONG PHIM PHONG HẬU

Phong hậu lên sóng Netflix - dịch vụ xem video trực tuyến của Mỹ, nội dung chủ yếu là phim và các chương trình truyền hình từ ngày 14 tháng 4 và đã nhanh chóng leo lên vị trí số một trong các phim ăn khách tại Việt Nam. Bộ phim là sự kết hợp giữa hai diễn viên thực lực Kim Hee Ae và Moon So Ru trong hành trình giành lấy vị trí thị trưởng Seoul. Đó là câu chuyện của những người phụ nữ không tiền, không mối quan hệ nhưng vẫn mạnh mẽ chiến đấu vì mục tiêu, lý tưởng sống vì xã hội công bằng, tốt đẹp hơn. Cuộc đua chính trị đầy phức tạp được phác họa qua lăng kính của người phụ nữ. Phong hậu xoay quanh cuộc đua vào chính trường của phe nữ chính là

Hwang Do Hee (Kim Hee Ae thủ vai) và Oh Kyung Sook (Moon So Ri thủ vai), chống lại thế lực của chủ tịch tập đoàn Eunsung (Seo Yi Sook thủ vai).

Ngay từ tên gọi, bộ phim đã thể hiện ý đồ muốn tập trung vào hình tượng người phụ nữ. Phong hậu có tên tiếng Anh là Queen Maker. Bộ phim kể về hành trình một người phụ nữ thành công đưa một người phụ nữ khác thành công tiến vào chính trường. Đó là câu chuyện của Hwang Do Hee, giám đốc phòng kế hoạch chiến lược của tập đoàn Eunsung là một chuyên gia trong việc sử dụng truyền thông, thao túng dư luận, tuyệt nhiên rất trung thành với tập đoàn và đã thành công trong việc dọn dẹp nhiều khủng hoảng về truyền thông mà những người trong gia đình Eunsung gây ra. Trong quá trình làm việc cho tập đoàn Eunsung, cô đứng ở phe đối lập với luật sư Oh Kyung Sook do nữ luật sư này có những cuộc biểu tình đứng về người nghèo, người yếu thế trong xã hội gây hại đến danh tiếng của tập đoàn Eunsung. Sau một biến cố, Hwang Do Hee đã tỉnh ngộ và cùng với Kyung Sook đấu tranh để tạo ra thế giới công bằng và trung thực. Hwang Do Hee chính là – Queen Maker, còn Kyung Sook chính là – Queen. Phong hậu chính là bộ phim kể về hành trình chiến thắng cái ác của hai nữ chủ. Hành trình chinh phục đường đua trở thành thị trường mới cho Seoul, chiến đấu chống lại phe đối lập là Baek Jae Min – là nguyên nhân khiến Hwang Do Hee nhìn ra mặt xấu xa của tập đoàn mình đã trung thành sau 10 năm và tập đoàn Eunsung.

Phong hậu là một bộ phim chứa các thông điệp về ủng hộ nữ quyền. Thông điệp về hình tượng người phụ nữ thông minh, tài giỏi, biết giúp đỡ, đoàn kết vì những người phụ nữ khác, dám làm những việc phi thường để đấu tranh cho xã hội tốt đẹp hơn nhưng vẫn xem trọng gia đình.

Thông điệp nữ quyền trong phim Phong hậu được xem xét dưới 03 góc độ: thông điệp phi lý tưởng nam tính và nữ tính; thông điệp về sự cân bằng trong cuộc sống gia đình và công việc; thông điệp chấp nhận các đặc điểm ngoại hình của phụ nữ.

A. THÔNG điệp PHI LÝ TƯỞNG NAM TÍNH VÀ NỮ TÍNH

Ngay từ tựa đề, Phong hậu đã báo hiệu rằng đây là một bộ phim xoay quanh phụ nữ. Trong nhiều thập kỷ, điện ảnh thường tập trung khắc họa sức mạnh và quyền lực của nam giới, vì vậy tựa phim này không chỉ đánh dấu sự thay đổi trong cách thể hiện mà còn phản ánh quan điểm của đạo diễn và ê kíp làm phim. Việc lựa chọn tựa đề vừa thể hiện lập trường rõ ràng, vừa có thể sàng lọc khán giả – thu hút những người quan tâm đến chủ đề nữ quyền, đồng thời khơi gợi sự tò mò của công chúng. Tại Hàn Quốc, nữ quyền là một chủ đề gây tranh cãi [6], do đó các tác phẩm điện ảnh khai thác đề tài này cần có sự cân nhắc kỹ lưỡng để tránh việc tập trung vào nhân vật nữ một cách cực đoan, vô tình làm lu mờ hoặc bóp méo hình ảnh nam giới.

Một thông điệp thường thấy ở các bộ phim Hàn Quốc đó là nam chính chính là hiện thân của hình ảnh cái tôi lý tưởng của văn hóa Hàn Quốc [8]. Trong các bộ phim, nam tính lý tưởng được thể hiện qua các yếu tố: quyền lực và năng lực của tuyến nhân vật nam (kể cả vai chính, vai phụ); trí tuệ thông minh vượt trội; thể chất khỏe mạnh; xuất thân từ gia đình giàu có; tính cách mạnh mẽ, quyết đoán, can đảm và đáng tin cậy.

Trong phim Phong hậu, hình tượng nhân vật nữ chính được sở hữu những tính cách của nam tính lý tưởng. Thông điệp phi lý tưởng nam tính và nữ tính tức là trong phim Phong hậu khắc họa hình ảnh nam và nữ chính khác với định kiến xã hội thông thường về nam và nữ. Kịch bản phim đã dày công xây dựng nên hệ thống nhân vật nữ cuốn hút từ ngoại hình đến tính cách. Tính cách của các nhân vật nữ trong phim hầu như chứa các tính chất mà xã hội Hàn Quốc quy cho nam giới: có quyền lực, có năng lực, xuất thân gia thế, quyền đoán, mạnh mẽ, can đảm và đáng tin cậy.

Thế giới nữ chính diện và phản diện trong phim được mô tả rất đặc sắc, và mỗi người đều mang trong mình một tính cách rất đàn ông. Hwang Do Hee là người có khả năng phân tích, luôn trung thành bảo vệ giới tư bản. Oh Kyung Suk là người luôn đấu tranh vì người khác. Vai phản diện là chủ tịch tập đoàn Eunsung, Son Young Shim là người phụ nữ thép, máu lạnh và tràn đầy tham vọng. Trong đó, thông điệp phi lý tưởng nam tính và nữ tính được phác họa cụ thể và chi tiết qua hai nhân vật nữ chính là Hwang Do Hee và Oh Kyung Suk.

Nữ chính thứ nhất, Hwang Do Hee là người quyết đoán, tinh tế và nhiều mưu mẹo. Cô vừa quyết đoán, vừa trung thành vừa làm việc với nghĩa cử làm vì mọi người. Hwang Do Hee luôn tâm niệm: “Bảo vệ chủ nhân của Tập đoàn Eunsung bằng mọi cách là bảo vệ công ty, bảo vệ kế sinh nhai của hàng ngàn nhân viên và góp phần làm đất nước giàu mạnh”. Hwang Do Hee là kiểu nhân vật kiên tâm với lý tưởng của mình, với lý tưởng đó, cô gần như bán mạng cho nhà Eunsung. Cô xuất hiện với hình ảnh người phụ nữ với tính cách quyết đoán và đầy mưu mẹo. Cô luôn có cách để điều hướng dư luận chuyển từ phần nộ sang thương cảm những thành viên trong tập đoàn Eunsung dù cho họ có hành hạ nhân viên, miệt thị người khác hay làm bất cứ điều gì đi chăng nữa thì Do Hee luôn có các kế hoạch để bảo vệ chủ của mình. Cô là người sẵn sàng đánh đổi gia đình để hy sinh cho công việc: hôn nhân tan vỡ, không có thời gian chăm sóc cha ruột.

Nhân vật nữ chính thứ hai là Oh Kyung Sook với biệt danh “Tê Giác Đen”. Đây là dạng hình tượng nhân vật phụ nữ vì nhân dân, vì lý tưởng. Kyung Sook đã từng một mình cầm trại trên nóc trung tâm thương mại miễn thuế

của tập đoàn Eusung để biểu tình bảo vệ lợi ích của người dân lao động. Sau này, chính cô cũng đã bắt tay với Do Hee – người từng đối đầu trực tiếp – để tranh cử vào chức thị trưởng Seoul vì một lí do đó là muốn giành lại công bằng cho người dân Seoul. Nhân vật này cũng là một dạng nhân vật nam tính điển hình khi tuy là phụ nữ nhưng dành hết thời gian để lo cho công việc, đấu tranh vì lý tưởng, vì lợi ích của người khác, chứ không vì những vụn vặt trong gia đình. Đặc biệt, điểm giống nhau của hai nhân vật chính còn ở chỗ: cả hai đều có cuộc sống hôn nhân không trọn vẹn, Do Hee không thể lo cho cha, thì Kyung Sook không thể lo cho con trai đang ở độ tuổi vị thành niên.

Tuy cả hai nhân vật nữ chính không có một gia đình và cuộc sống hôn nhân lý tưởng nhưng điều đó không làm mất đi ý nghĩa của bộ phim đó là thông điệp về đẹp thực sự của người phụ nữ đến từ việc đoàn kết và chở che và giúp đỡ nhau. Trước phim Phong hậu, đề tài khắc họa sự gắn kết giữa những người phụ nữ, và cùng nhau vượt qua khó khăn đã được nhắc đến trong nhiều bộ phim, trong đó có Mine. Thế nhưng, nếu Mine chỉ thể hiện sự vùng vẫy của người phụ nữ trong căn nhà của họ, Phong hậu lại có góc nhìn rộng hơn đó là về nên bức tranh toàn cảnh của người phụ nữ đang vùng vẫy trong xã hội đầy định kiến, vượt qua những cám dỗ, đối trá để khẳng định được mình. Ở đầu phim, hai nhân vật chính có tính cách khác biệt, lý tưởng đối nghịch nhau nhưng sau đó họ đã bỏ qua những hiềm khích cá nhân vì nhận thấy được lý tưởng chung của cả hai đó là giành lấy quyền lực để áp chế cường quyền, xây dựng thế giới công bằng. Cuộc đua vào chính trường khắc nghiệt chính là cách người phụ nữ thể hiện tầm vóc và bản lĩnh của họ trong xã hội ngày nay. Đó chính là cuộc đấu tranh để khẳng định bản thân của những người không có lợi thế về giới (nữ giới), không có lợi thế về gia thế, không có lợi thế về tài chính hay mối quan hệ nhưng họ là những người giàu lòng trắc ẩn. Đó cũng là đặc tính tốt đẹp của người phụ nữ mà bộ phim muốn tôn vinh.

Phong hậu chính là bộ phim phụ nữ làm chủ cuộc chơi khi mà hai nhân vật chính đều có chính kiến và chưa từng nhờ vào sự giải cứu của cánh đàn ông. Khi họ gặp khó khăn, yếu thế, họ không mong manh, dễ vỡ mà càng gắn kết với nhau hơn để cùng chiến đấu vì mục tiêu chung. Điều đó thể hiện tính cương nghị, sắc sảo và mạnh mẽ của hai nhân vật nữ. Họ trở thành siêu anh hùng, thông điệp nữ quyền mạnh mẽ khi họ không chỉ đấu tranh cho bản thân mà đấu tranh vì lẽ phải, một tập thể lớn hơn. Thoát khỏi định kiến vụn vặt về lý tưởng của người phụ nữ trong xã hội Châu Á.

Hình tượng hai nhân vật nữ trở thành nguồn cảm hứng cho nhân vật nữ khác và cho khán giả, truyền động lực sống và năng lượng tích cực đến mọi người. Nếu Hwang Do Hee là một huyền thoại, tượng đài trong việc truyền thông, điều hướng dư luận để giúp đỡ cho gia tộc Eun Sung; Kyung Sook cũng là luật sư tài giỏi sống và chiến đấu vì lý tưởng giúp đỡ người khác. Cả hai đều là tấm gương của mục đích và lý tưởng sống cổ vũ cho mọi người theo đuổi.

Thông qua hình tượng nhân vật nữ trong phim, Phong hậu đã trao quyền dẫn dắt mạch truyện, tình huống phim cho người phụ nữ, từ đó gửi gắm thông điệp về tiềm năng của nữ giới, bỏ giới hạn nam tính và nữ tính trong điện ảnh Hàn Quốc. Trong Phong hậu, người phụ nữ không xây dựng nên các mối quan hệ độc hại với nhau, không có bạo lực. Thay vào đó, những người phụ nữ trong Phong hậu dù là chính diện hay phản diện đều biết được lý tưởng, mục tiêu cuộc đời và họ là những người rất biết tận dụng tiền, quyền và trí tuệ của họ để đạt được mục đích. Đó là một tuyên bố về nữ quyền đánh thép nhất.

B. THÔNG ĐIỆP VỀ SỰ CÂN BẰNG GIỮA CUỘC SỐNG VÀ GIA ĐÌNH

Khuôn khổ truyền thống của Hàn Quốc nhấn mạnh yếu tố gia đình. Thế nên, sự thành công của người phụ nữ phải bao gồm tiêu chuẩn kép đó là: thành công trong công việc và chăm sóc tốt gia đình của mình. Theo tác giả Rottenberg phụ nữ trong xã hội Hàn Quốc được yêu cầu tính toán sự cân bằng phù hợp giữa công việc và gia đình [9]. Nữ quyền ở Hàn quốc được thể hiện bởi khả năng của một người điều chỉnh sự cân bằng hoàn hảo giữa việc công và việc riêng.

Trong phim Phong hậu, mỗi người phụ nữ từ chính diện đến phản diện đều phải nỗ lực để đảm bảo được chỗ đứng của họ trong cuộc sống. Hai nữ chính một người phải luôn khẳng định tài năng trong xử lý khủng hoảng để không bị tập đoàn đào thải; một người phải mạnh mẽ một mình đấu tranh cho nhân dân để giữ vững vị trí thủ lĩnh tinh thần trong lòng người dân. Hay như phe phản diện, chủ tịch tập đoàn một mình nuôi hai cô tiểu thư cùng cha khác mẹ và vận hành tập đoàn lớn nhất Hàn Quốc. Đến những vai phụ từ cô kế toán, người cầm băng rôn đều có câu chuyện về việc họ luôn nỗ lực để hoàn thành tiêu chuẩn kép về người phụ nữ trong xã hội Hàn Quốc.

Ở những người phụ nữ đó luôn có sự cân bằng giữa công việc và gia đình. Sự cân bằng đó là tình yêu thương của Do Hee dành cho bố mình. Sự quan tâm của Kyung Sook dành cho đứa con đang ở độ tuổi vị thành niên của mình. Tuy rằng họ có thể thất bại trong cuộc sống hôn nhân, thế nhưng họ vẫn cố gắng làm tốt ở vai trò làm con, làm mẹ. Hôn nhân đổ vỡ nhưng họ không tạo nên sự oán giận hay oán giận đối phương mà ngược lại, họ luôn nhận được sự ủng hộ và quan tâm từ những người đàn ông của cuộc đời họ. Kyung Sook có sự ủng hộ vô điều kiện từ chồng cô là Kang Mon Bok. Ma Joong Sok – chồng của Hwang Do Hee thì luôn kín đáo lo lắng và ủng hộ

cô. Đây chính là thông điệp về sự cân bằng giữa cuộc sống và gia đình. Đó là sự đồng hành cùng nhau trong cuộc sống và gia đình, sự tạo điều kiện để cùng nhau tỏa sáng giữa người đàn ông và người phụ nữ thay vì người phụ nữ phải lui về để chăm lo cho gia đình.

Thông qua câu chuyện của hai nhân vật nữ, sự cân bằng về cuộc sống cá nhân và công việc là hoàn toàn bất khả thi trong đời sống hiện đại ở xã hội Hàn Quốc. Đó là một thực tế không thể làm khác được, thế nhưng, phim Phong hậu đã đưa ra một khái niệm mới về sự cân bằng đó là sự thấu hiểu và đồng hành của những người thân trong gia đình hay sự ủng hộ của bạn bè đối với những việc người phụ nữ làm. Và gia đình chính là nguồn gốc cho sự nỗ lực, phấn đấu của họ. Đối với Hwang Do Hee, động lực mạnh mẽ để cô chống lại tập đoàn Eunsung đó là muốn trả thù cho bố; hay “Tê giác Kyung Sook” muốn từ bỏ cuộc đua thị trường cũng vì muốn bảo vệ đứa con trai. Chỉ có sự đồng hành, hỗ trợ của những người phụ nữ và người thân của họ là động lực để họ mạnh mẽ hơn tiến về phía trước.

C. THÔNG điệp VỀ SỰ CHẤP NHẬN NHỮNG ĐẶC ĐIỂM RIÊNG CỦA NGƯỜI PHỤ NỮ

Theo tác giả trong bài The structure of the appeal of Korean wave texts, người Hàn Quốc không cho phép một người không đẹp xuất hiện trên truyền hình [8]. Các phim truyền hình Hàn Quốc, bên cạnh kịch bản thì ngoại hình, trang phục của diễn viên đều được chuẩn bị cực kỳ chín chu. Đa phần, các bộ phim Hàn Quốc, nữ diễn viên luôn có thân hình mảnh khảnh, trang phục sang trọng và trang điểm hoàn hảo.

Không thoát khỏi sự chín chu đó, Phong hậu cũng chín chu trong việc sắp xếp trang phục để làm tôn lên tính cách và đặc điểm nhân vật, đặc biệt là nữ giới. Thế nhưng, có một đặc điểm khác biệt đó là Phong hậu chấp nhận những ngoại hình khác nhau của phụ nữ. Bộ phim không giới hạn khuôn mẫu của người phụ nữ mà chăm chút khắc hoạ vẻ đẹp đương đại, mạnh mẽ với nhiều nhận dạng khác nhau từ thân hình, mái tóc, cách trang điểm, bối cảnh gia đình... Tất cả những điều đó tạo nên một tính nữ đặc trưng.

Hình tượng nữ chính Oh Kyung Sook với tóc tai bù xù, miệng hay gào thét, gờn rách đồ mồ hôi, không có thân hình ba vòng chuẩn điện ảnh... được xem là một trong những hình tượng nữ chính lệch chuẩn nhất trong lịch sử phim truyền hình Hàn Quốc. Hình ảnh dùng để miêu tả Kyung Sook là “Tê giác” không chỉ bởi đặc trưng của sự kỳ dị về ngoại hình so với định kiến xã hội Hàn Quốc mà còn vì ý nghĩa độc đáo đằng sau. Tê giác là biểu tượng cho sự mạnh mẽ, sức mạnh tinh thần. Thậm chí các nhà kinh tế học đã dùng thuật ngữ “Tê giác xám” để diễn tả những sự việc tiềm ẩn nguy cơ nhưng vẫn bị lơ đi. Tê giác là tượng trưng cho sức mạnh tinh thần, trí tuệ bởi vì cô chính là thủ lĩnh tinh thần của người dân lao động ở Seoul. “Tê giác Kyung Sook” luôn thể hiện sự phóng khoáng trong những bộ menswear, giày thể thao và lối trang điểm tối giản hết mức. Tất cả những gì liên quan đến Oh Kyung Sook từ ngoại hình, giọng nói, thói quen, sở thích đều không giống với hình tượng nữ chính theo tiêu chuẩn của người Hàn. Trong một tập phim, có cảnh thể hiện thông điệp giải phóng phụ nữ khỏi định kiến và xiềng xích thông thường. Đó là cảnh tranh luận trực tiếp giữa hai ứng cử viên trong cuộc đua đến chức thị trưởng Seoul, Kyung Sook đã tháo nịt bụng và đập mạnh xuống bàn trước sự ngỡ ngàng của tất cả mọi người.

Trái lại, nữ chính thứ hai – Hwang Do Hee là một hình tượng phụ nữ thanh lịch và trang nhã. Hwang Do Hee là người làm trong lĩnh vực truyền thông, thương hiệu, rất biết xây dựng thương hiệu cá nhân, cá tính của cá nhân. Sự chín chu, tinh tế thể hiện qua những chiếc áo khoác dáng dài, blazer, áo cổ lọ. Đặc biệt là chiếc khăn choàng xuất hiện như một biểu tượng nữ tính và sang trọng ở đầu phim, chính chiếc khăn là cầu nối cho Do Hee từ nhân viên nhà máy bình thường trở thành Giám đốc chiến lược của tập đoàn Eunsung. Ngoài ra, Eunsung cũng có một vật bất ly thân đó là đôi giày cao gót 12cm. Hình ảnh đôi giày cao gót cũng được xuất hiện trong hình hiệu của phim. Giày cao gót chính là biểu tượng nữ quyền thể hiện sự tự tin và khát vọng vươn lên của người phụ nữ. Dù rằng có những ý kiến về sự mất tự do của người phụ nữ trên đôi giày cao gót, thậm chí ở những tập đầu của bộ phim, Hwang Do Hee đã nói rằng: việc đứng trên đôi giày cao gót 12 tiếng liên tục không phải là lựa chọn ai cũng có thể làm được. Những điều này tạo nên một hình tượng người phụ nữ nhận thức được vị trí và thực tại của bản thân trong thế giới tư bản. Đó cũng chính là thông điệp về một người phụ nữ sắc bén, gai góc, và mạnh mẽ.

Chi tiết chọn mang nịt bụng của “Tê giác Kyung Sook” hay chọn mang giày cao gót của Do Hee ẩn chứa một thông điệp đó là phụ nữ có toàn quyền quyết định hình ảnh của bản thân khi họ xuất hiện trước công chúng. Không ai có quyền bắt buộc họ phải làm theo ý của mình.

Ở phe phản diện, nữ diễn viên 57 tuổi Seo Yi Sook thủ vai chủ tịch Son Young Sim cũng gây ấn tượng mạnh với bản lĩnh và khí chất của người đàn bà thép. Son Young Sim một mình nuôi dạy hai cô con gái và vận hành một trong những tập đoàn lớn nhất Hàn Quốc, thế nên hình ảnh của chủ tịch Son là mạnh mẽ, quyết đoán và máu lạnh. Với mái tóc ngắn, lớp trang điểm đậm, trang phục sang trọng toát lên tính quyền lực, vương giả của người đứng đầu tập đoàn hàng đầu Hàn Quốc.

Thông qua hình tượng ba nhân vật nữ trong phim, Phong hậu đã đưa ra tuyên ngôn về nữ quyền. Phái nữ được nhận sự tôn trọng từ xã hội dù cho họ có khác biệt về ngoại hình, tính cách hay xuất thân. Họ không nên bị gò bó

bởi những tiêu chuẩn về cái đẹp, vóc dáng, tóc tai hay lối trang điểm. Và họ có quyền lựa chọn để trở thành vẻ đẹp mà họ lựa chọn trở thành như việc chọn mang giày cao gót, mang đai nịt bụng hay sở hữu vẻ ngoài máu lạnh.

IV. KẾT LUẬN

Hàn Quốc xếp thứ 99 trong số 146 quốc gia trong chỉ số khoảng cách giới toàn cầu năm 2022 của Diễn đàn kinh tế thế giới, thể hiện một thực tế là phụ nữ Hàn Quốc phải đối mặt với bất bình đẳng trong các vấn đề về quấy rối tình dục, định kiến giới và các hình thức phân biệt đối xử khác. Phim truyền hình *Phong hậu* trong nỗ lực của mình đã thể hiện thông điệp về nữ quyền. Từ chi tiết thư ký bị quấy rối tình dục phải tự tử, mạch truyện mở ra sự liên kết giữa nữ giới và những câu chuyện xoay quanh các nhân vật nữ trong phim. Thông qua hành trình trở thành thị trưởng Seoul, *Phong hậu* muốn đề cập đến hành trình cùng bảo vệ che chở nhau của những người phụ nữ trên con đường khẳng định bản thân.

Bộ phim đã khéo léo cài cắm những thông điệp tôn vinh sự lựa chọn, phác họa sự đa dạng về ngoại hình và tính cách của người phụ nữ trong xã hội đương đại, từ đó thể hiện tiếng nói ủng hộ quyền bình đẳng, ủng hộ nữ quyền. Thế nhưng, với 11 tập phim, thời lượng mỗi tập khoảng 1 tiếng đồng hồ, ý đồ đó vẫn chưa thể hiện được triệt để, một số chi tiết vẫn phạm phải những lỗi phác họa hình ảnh người đàn ông xấu xí, đàn ông là nguồn cơn của tội ác, của hôn nhân tan vỡ. Nếu như phái nữ trong phim *Phong hậu* tỏa sáng rực rỡ với ngoại hình, tài năng và tính cách thì nam giới bị xây dựng hình ảnh gượng ép, mờ nhạt, thiếu động cơ.

Sau bộ phim *Phong hậu*, có một câu hỏi đặt ra là trước tình hình Hàn Quốc vẫn đứng ở thứ hạng khá cao trong chỉ số khoảng cách giới toàn cầu, các bộ phim làm theo đề tài nữ quyền chính là thể hiện sự quan tâm đến phong trào hay chỉ là một công cụ để thu hút khán giả.

V. TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Jung, K. (2003). Practicing feminism in South Korea: The issue of sexual violence and the women's movement. *Hecate* (29(2)), 261–284. Doi:10.3316/ielapa.200401188.
- [2] Ock, H. J. (2019). Constitutional court orders revision of abortion ban by end 2020, <http://www.koreaherald.com/view.php?ud=20190411000749>, Accesses date: Aug 25, 2024.
- [3] Shim, Y. H. (2001). Feminism and the discourses of sexuality in Korea: Continuities and changes. *Human Studies* (24(1)), 133–148. Doi: 10.1023/A:1010775332420.
- [4] Te Nijenhuis, J., Cho, S. H., Murphy, R., & Lee, K. H. (2012). The Flynn effect in Korea: Large gains Personality and Individual Differences (53(2)), 147–151. Doi: 10.1016/j.paid.2011.03.022.
- [5] Jun, H. (2017). Hallyu at a crossroad: The clash of South Korea's soft power success and China's hard power threat in light of terminal high altitude are defense (THAAD) system employment. *Asian International Studies Review* (18(1)), 153–169. Doi: 10.1163/2667078X-01801008.
- [6] Björn Boman. (2022). Feminist themes in Hallyu 4.0 South Korean TV dramas as a reflection of a changing sociocultural landscape. *AsianJournal of Women's Studies* (28:4), 419-437. Doi: 10.1080/12259276.2022.2127622.
- [7] Shin K. Beyond #WithYou: The New Generation of Feminists and the #MeToo Movement in South Korea. *Politics & Gender*. 2021;17(3):507-513. doi:10.1017/S1743923X2100026X.
- [8] Lee, S. (2012). The structure of the appeal of Korean wave texts. *Korea Observer*, Vol. 43, No. 3, Autumn 2012, pp. 447-469.
- [9] Rottenberg, C. (2014). The rise of neoliberal feminism. *Cultural Studies* (28(3)), 418–437. Doi: 10.1080/09502386.2013.857361.

FEMINIST MESSAGE IN QUEENMAKER

Nguyen Huu Hoang Thi

ABSTRACT — Feminism in South Korea, particularly in the aftermath of the #MeToo movement, remains a highly divisive topic. The Korean film industry, especially television dramas, has produced numerous works that advocate feminist ideals, challenging stereotypes, and affirming women's roles in society. This study analyzes the feminist messages conveyed in *Queenmaker* (2023) using contextual content analysis. The findings reveal three key messages: (1) challenging the idealized notions of masculinity and femininity, (2) balancing work and family life, and (3) embracing the diversity of women's characteristics. By portraying strong, united, and politically engaged female figures, *Queenmaker* contributes to expanding feminist discourse in contemporary Korean television dramas.

Keywords— K-drama, *Queenmaker*, Feminism

Nguyễn Hữu Hoàng Thi - Thạc sĩ Quản lý văn hóa. Hiện đang là giảng viên của Khoa Quan hệ quốc tế & Truyền thông.

Lĩnh vực nghiên cứu quan tâm: truyền thông văn hóa, văn hóa đại chúng và văn hóa tham gia.